

Київський університет імені Бориса Грінченка

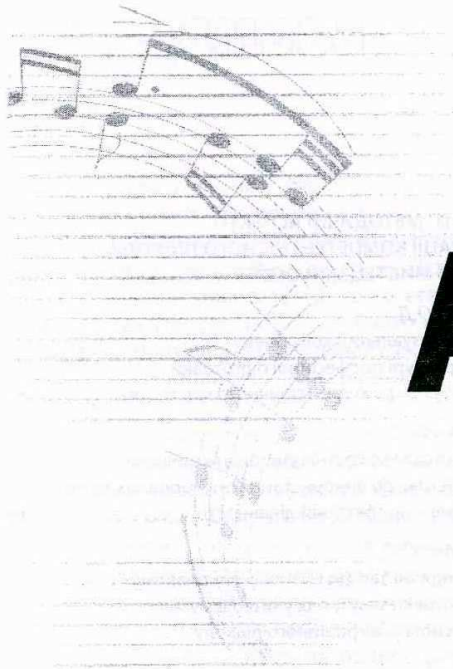
№ 1

ARS MUSICAE:

музично-освітологічний
дискурс

Збірник наукових праць

Київ – 2014

Київський університет імені Бориса Грінченка

№ 1

ARS MUSICAE:

музично-освітологічний
дискурс

Збірник наукових праць

Київ — 2014

УДК 378:[78+008](082)
ББК 74.58:85я43
А85

Засновник:

Київський університет імені Бориса Грінченка

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 8 від 25.09.2014 р.)

Головний редактор:

Олексюк О.М., доктор педагогічних наук, професор.

Заступник головного редактора:

Хоружа Л.Л., доктор педагогічних наук, професор.

Редакційна колегія:

*Іонас Кевішас, доктор педагогічних наук, професор (Литва);
Войтек Марквіца, доктор наук, професор (Польща);
Макс Штерн, доктор наук, професор (Ізраїль);
Щербакова А.Й., доктор педагогічних наук, професор (Росія);
Сисоєва С.О., доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Пляченко Т.М., доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Афанасьєв Ю.Л., доктор філософських наук, професор (Україна);
Падалка Г.М., доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Отлич О.М., доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Реброва О.Є., доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Танько Т.П., доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Ростовський О.Я., доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Шульгіна В.Д., доктор мистецтвознавства, професор (Україна);
Кияновська Л.О., доктор мистецтвознавства, професор (Україна).*

За зміст поданих матеріалів відповідають автори.

Видання підготовлене до друку
в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності М.М. Прядко
Відповідальна за випуск А.М. Даниленко
Над виданням працювали: Н.І. Гетьман,
Л.Ю. Столітня, Л.В. Потравка, Т.В. Нестерова,
Т.М. Піхота, О.Д. Ткаченко

Поліграфічна група: А.А. Богадельна, Д.Я. Ярошенко,
О.М. Дзень, Г.О. Бочарник, В.В. Василенко

Підписано до друку 12.12.2014 р. Формат 60x84/8.
Ум. друк. арк. 14,18. Обл.-вид. арк. 17,40.
Наклад 100 пр. Зам. № 5-029.

Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Воровського (Бульварно-Кудрявська), 18/2, м. Київ, 04053
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
Серія ДК № 4013 від 17.03.2011 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в мережі Інтернет без письмового дозволу Київського університету імені Бориса Грінченка й авторів. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.

© Автори публікацій, 2014

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3	РОЗДІЛ III. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ВИЩІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ	65
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	5	<i>Ляшенко О.Д.</i> Інтелектуальний компонент у структурі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва	65
<i>Олексюк О.М.</i> Пролегомен про інноваційний простір мистецької освіти в класичному університеті	5	<i>Мережко Ю.В.</i> Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до використання інтегрованих типів уроків у професійній діяльності	69
<i>Пляченко Т.М.</i> Наукові засади викладання основного музичного інструмента в умовах університетської освіти ..	9	<i>Економова О.С.</i> Методичні засади музично-виконавської підготовки майбутніх учителів музики на основі інтеграційного підходу	73
<i>Ткач М.М.</i> Універсалії педагогічної культури у структурі професійного світорозуміння майбутнього вчителя музики	14	<i>Гаркуша Л.І.</i> Виховання самостійності майбутнього вчителя музики у класі фортепіано	78
<i>Бондаренко Л.А.</i> Професійний саморозвиток майбутнього вчителя музики: синергетичний підхід	18	<i>Ходоровська І.М.</i> Використання інформаційних технологій у процесі роботи студентів над музичним диктантом	82
<i>Попович П.М.</i> Взаємодія діяльнісної та практичної складових у структурі професійно-особистісного досвіду майбутнього фахівця	23	<i>Ходоровський В.І.</i> Виховання інструментально-виконавських навичок майбутнього вчителя музики на початковому етапі роботи над музичним твором у класі фортепіано	87
<i>Болгарський А.Г.</i> Становлення і розвиток музичної освіти в Україні	27	<i>Макарова Е.В.</i> Вокально-виконавська культура як складова професійної мистецької компетентності педагога-музиканта	91
<i>Світайло С.В.</i> Педагогічні аспекти становлення творчої особистості у процесі диригентсько- хорової підготовки	32	<i>Яковенко В.Г.</i> Розвиток творчої самостійності студентів на заняттях з постановки голосу та у творчих гуртках	95
<i>Брюханова Г.В., Конопко О.І.</i> Використання інформаційних технологій у професійній підготовці фахівців мистецьких ВНЗ України	36	<i>Чугунова М.М.</i> Самостійна робота майбутнього вчителя музики у процесі диригентської підготовки	99
РОЗДІЛ II. ФЕНОМЕН МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ	40	<i>Удовицька-Скляренко Л.А.</i> Професійна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва як предмет наукового дослідження	103
<i>Вишинський В.В.</i> Контекстуальні аспекти взаємодії слова й музики (на прикладі симфонізму Г. Малера)	40	<i>Скляр О.О.</i> Музично-теоретичні дисципліни у розвитку професійного інтересу майбутнього вчителя музики	107
<i>Ізваріна О.М.</i> Пересувні оперні театри в Україні першої третини XX ст.	47	SUMMARY	111
<i>Бутенко Т.М., Сахарова Л.О.</i> Принципи фортепіанної педагогіки К. Мартінсена	52		
<i>Куришев Є.В.</i> Поетичні образи Бориса Грінченка у творчості українських композиторів	56		
<i>Лісецький С.Й.</i> Фортепіанні твори А. Кос-Анатольського в інтерпретації Марії Крушельницької	61		

Arts musicae: музично-освітологічний дискурс : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка ; редкол. : О.М. Олексюк (голов. ред.), Л.Л. Хоружа (заст. голов. ред.), І. Кевішас та ін. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. — № 1. —122 с.

Збірник наукових праць присвячено дослідженню актуальної проблеми підвищення ефективності викладання мистецьких дисциплін у вищих навчальних закладах України. Педагоги-практики розглядають як теоретико-методологічні основи модернізації вищої мистецької освіти, так і прикладні інноваційні аспекти професійної підготовки студентів мистецьких спеціальностей на засадах компетентнісного підходу, а також діляться досвідом формування музично-виконавських компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва.

Видання адресоване працівникам вищих навчальних закладів, науковцям, аспірантам і докторантам, усім, хто цікавиться сучасними тенденціями розвитку мистецької освіти.

УДК 378:[78+008](082)
ББК 74.58.85я43

Ходоровська І. М., викладач
кафедри теорії та методики музичного
мистецтва Інституту мистецтв
Київського університету імені
Бориса Грінченка

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НАД МУЗИЧНИМ ДИКТАНТОМ

Стаття присвячена актуальній проблемі впровадження інноваційних технологій до процесу підготовки та виховання музиканта-професіонала нового зразка в умовах реформування вищої освіти в Україні. На прикладі електронної збірки музичних диктантів, створеної у творчому колективі Науково-методичного центру мультимедійних технологій Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, автором запропоновано методичні рекомендації щодо формування та закріплення навичок написання музичного диктанту студентами мистецьких вузів на заняттях сольфеджіо. Окреслюються подальші перспективи застосування інформаційних технологій для розвитку музичного слуху студентів, та, відповідно, підвищення професійного рівня майбутніх спеціалістів-музикантів.

Ключові слова: музична пам'ять, музичний диктант, українська музика, народна пісня, інформаційні технології, сольфеджіо.

Статья посвящена актуальной проблеме внедрения инновационных технологий в процесс подготовки и воспитания музыканта-профессионала нового образца в условиях реформирования высшего образования в Украине. На примере электронного сборника музыкальных диктантов, созданного творческим коллективом Научно-методического центра мультимедийных технологий Института искусств Киевского университета имени Бориса Гринченко, автором предложены методические рекомендации относительно формирования и развития навыков написания музыкального диктанта студентами творческих вузов на уроках сольфеджио. Обозначаются дальнейшие перспективы применения информационных технологий для развития музыкального слуха студентов, и, следовательно, повышения профессионального уровня будущих специалистов-музыкантов.

Ключевые слова: музыкальная память, музыкальный диктант, украинская музыка, народная песня, информационные технологии, сольфеджио.

Article is devoted to the introduction of innovative technologies in contemporary music education, particularly in the development for art universities students musical ear - basic phenomenon of musical mind. One of the most important forms of work on the development of musical ear is the practice of musical dictation. Methodical bases of such a work-form have been developed over the dictates prominent theorists of the last century F. Aerova, D. Blum, V.Vakhromeev, etc. However, the musical material, which is used today as a musical dictation, no longer meets the demands of modern music education in Ukraine, where the main emphasis is

on the national priorities. On the example of electronic collection of musical dictation based on the material of Ukrainian folk and professional music, created by the team of the Scientific and Methodological Center multimedia technology of the Art Institute of Kiev University named after Boris Hrinchenko, author proposed guidelines regarding the formation and development of students writing skills for dictation. Denoted further prospects of information technologies to develop an ear for music, and therefore, improve the professional level of future musicians. Emphasizes the practical benefits of the multimedia program, the use of which allows engaging in classes, where there is no piano, picking up an individual task for students depending on their level of training. Noted the leading role of the electronic collection of dictations for student's self-training in connection with the function of self-checking, built into the program. Among professional and educational competencies that students can master as a result of working with the multimedia program, marked: the ability writing to memory melody in any key and style, reproducing certain means of expression. Thus is laid the foundations for a student's scholarship in matters of musical styles, genres and musical language specificity.

Keywords: musical memory, musical dictation, Ukrainian music, information technologies, solfa

Актуальність дослідження. Вища мистецька освіта в Україні на сучасному етапі переживає період якісного оновлення, тому в значній мірі сприяє перехід до болонської системи навчання. За влучним зауваженням О. Олексюк, болонська угода вимагає принципових змін в сфері професійного та особистісного розвитку майбутнього фахівця, переосмислення попереднього досвіду професійної підготовки студентів у мистецьких вищих навчальних закладах та розробки нових освітніх концепцій [4, 3]. Відповідно до означених вимог важливим видається впровадження до музично-освітнянського процесу інноваційних технологій, оскільки сучасні тенденції розвитку музичної освіти передбачають перехід від інформативних до активних методів музичного навчання (з використанням новітніх мультимедійних технологій). При цьому не полишається осторонь національна спрямованість сучасного музичного виховання, націлена на збереження традицій та духовних цінностей українського народу, що передбачає використання та повсякчасну актуалізацію його надбань в галузі музичної творчості.

Особливого значення окреслені тенденції набувають на заняттях сольфеджіо у ВНЗ в процесі роботи над формуванням та розвитком у майбутніх спеціалістів *музичного слуху* – одного з базових феноменів музичного мислення.

Процес емоційно-образного сприйняття музичної мови, втілення виконавцем задуму композитора та донесення до слухача музичного образу, насиченого певним художнім змістом, є можливим завдяки професійному музичному слуху, який у виконавця та майбутнього педагога повинен бути розвинутий на високому рівні. Серед багатьох інших форм роботи над формуванням та подальшим удосконаленням музичного слуху найважливіше значення, як відомо, належить музичному диктанту; практика запису музичного диктанту виховує здатність швидкого запам'ятовування та відтворювання музичного тексту, розвиває внутрішні слухові уявлення, розширюючи інтонаційний тезаурус та поглиблюючи знання щодо засобів організації музичного мовлення, його виразного потенціалу, і таким чином, закріплює професійні навички.

Аналіз досліджень та публікацій. Методичному аспекту роботи над музичним диктантом присвячено великий корпус науково-теоретичних розробок, створених за останні п'ятдесят років. Серед досліджень радянських та українських науковців-практиків, що свого часу склали методологічне підґрунтя найбільш уживаних сьогодні підходів до формування у студентів різних аспектів музичного слуху, особливо відзначимо студії Ф. Аєрової, Д. Блюма, В. Вахромеєва, В. Серединської, А. Островського та Є. Столової; на вітчизняних теренах вирізняються класична робота Г. Виноградова, дослідження Ю. Зільбермана. Більшість робіт згаданих авторів висвітлюють проблеми розвитку внутрішнього слуху, музичної пам'яті, ладового відчуття, а відтак, методики *запису* диктанту, безпосередня мета якого – виховання навички перекладу сприйнятих музичних образів в чіткі слухові уявлення та якомога швидшого закріплення їх у вигляді нотного запису. Хоча значення музичного диктанту, зрозуміло, не вичерпується формуванням навички запису музики, практика нотної фіксації звукових явищ є надійним фундаментом у вихованні та розвитку чітких та рельєфних музичних уявлень.

Втім, незважаючи на значну кількість методик та аналітичних розробок стосовно питань розвитку музичного слуху (більшість з яких, у зв'язку з прогностичністю та універсалізмом сформованих методів у вищезгаданих роботах, не зазнала суттєвого перегляду з радянських часів), в сучасному курсі сольфеджіо робота над диктантом найчастіше спирається на опрацювання одно- або двоголосних зразків з відомих, нині хрестоматійних, збірок музичних диктантів Г. Фрідкіна, М. Ладухіна, Г. Фрейдлінга та ін. Створені у 1960-ті – 1970-ті роки минулого століття та побудовані на матеріалі класичної та сучасної музики російських та західноєвропейських авторів, ці збірки, не втрачаючи в цілому своєї базової методичної цінності, все ж досить опосередковано відповідають сучасним потребам професійної музичної освіти в Україні.

В цьому ракурсі видається актуальним та своєчасним створення збірки музичних диктантів з виразним *національним* інтонаційним профілем. Зазначена спроба була здійснена автором поданої статті, а на її основі у творчому колективі Науково-методичного центру мультимедійних технологій Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка створено *перший електронний збірник диктантів на матеріалі української музики*. Вдала апробація посібника вже відбулася на заняттях сольфеджіо в Інституті мистецтв. Подальше впровадження цієї електронної збірки в широку практику, починаючи з музичних шкіл та закінчуючи музичними ВНЗ, видається доцільним з кількох причин. По-перше, застосування інформаційних технологій на заняттях сольфеджіо (згаданої електронної збірки музичних диктантів) має не тільки значно полегшити проблему технічного оснащення, але, що не менш важливо, здатне суттєво урізноманітнити процес навчання. Крім того, важливим є використання музичного матеріалу, характер якого сприятиме формуванню в мистецької молоді інтересу до української культури та зростанню національної свідомості, що відповідає загальній спрямованості сучасних музично-освітнянських процесів.

Мета статті – визначити переваги та окреслити перспективи застосування інформаційних технологій в процесі роботи над формуванням та розвитком навичок написання музичного диктанту студентами мистецьких вузів.

Означена мета передбачає наступні **завдання**:

- а) порівняння традиційних форм роботи над музичним диктантом з технікою його написання за умови використання мультимедійної програми;
- б) визначення функціональних переваг комп'ютерної програми під час самостійної роботи студентів;
- в) виокремлення професійних та освітніх компетенцій, якими майбутні спеціалісти зможуть оволодіти в результаті залучення мультимедійних засобів до процесу роботи над розвитком музичного слуху.

Матеріалом для розв'язання поставлених завдань слугуватиме згадана вище електронна збірка музичних диктантів. У статті використано теоретичні **методи дослідження**: аналіз наукової літератури, узагальнення теоретичного матеріалу з метою обґрунтування авторської методики та компаративний підхід.

Виклад основного матеріалу. Укладена автором статті збірка побудована на матеріалі українського фольклору (різних за жанрами українських народних пісень і танцювальних мелодій) та професійної музики – уривків з творів українських композиторів-класиків М. Лисенка, М. Леонтовича, П. Козицького, А. Штогаренка та ін. Включені до збірки мелодії є зразками для роботи над одноголосним диктантом. Музичні фрагменти скомпоновано за принципом поступового ускладнення – тобто підвищення технічних труднощів (інтервальних, ладових, ритмічних тощо), розрахованих на різний рівень підготовки студентів, – та поміщено у розділи відповідно до: а) поставлених викладачем завдань під час написання диктантів, б) тематичних блоків загальної робочої програми з дисципліни «Сольфеджіо» у мистецьких вузах (це, приміром, такі теми як «Мажор і

мінор в тональностях не більше двох знаків», «Нота з крапкою», «Відхилення та модуляції», тощо).

В зв'язку з тим, що основний контингент студентів музичних спеціальностей має суттєві проблеми з технікою написання диктантів, зосередимо увагу на методах початкового опрацювання музичного диктанту як засобу розвитку музичного слуху – тобто записі одноголосних диктантів.

Коротко нагадаємо основні етапи роботи студентів над музичним диктантом з тим, аби дослідити, що нового у порівнянні з традиційною методикою здатне привнести в цей процес застосування музично-комп'ютерних технологій.

Зазвичай викладач спочатку називає тональність, а потім переходить до ладової настройки, після чого музичний фрагмент виконується на інструменті з максимальним наближенням до художнього зразка, тобто у відповідному темпі, з потрібною динамікою та виразністю (назву твору та ім'я автора викладач може вказати як до запису, так і після того). Так само, при написанні диктанту з використанням мультимедійних засобів, тільки вдягнувши навушники та увімкнувши комп'ютери, студенти слухають запропоновану настройку (стійкі ступені) у вказаній тональності, що вже зафіксована на електронному носії та передує кожному музичному фрагменту.

Проте після першого ознайомлення з диктантом студенти не розпочинають нотний запис¹: вони тільки повинні слухати, отримуючи загальне уявлення про образний зміст музичного фрагменту, характер його ладової та ритмічної організації, мелодичний рух тощо. Основна мета першого прослуховування – художнє переживання, тож студенти повинні осягнути звукове явище так, ніби вони слухали музику не в класі, а на

---

¹ Нагадаймо, що таких прослуховувань традиційно повинно бути не більше восьми. З методикою написання диктантів за допомогою мультимедійних засобів треба ознайомити студентів заздалегідь. Звичайно, студент може збільшити кількість програвань самостійно, але треба його попередити про те, що ефективність таких занять буде дуже низькою.

концерті. Тут має місце так зване «емоційне сприйняття» (за О. Костюком), тобто вплив *трьох констант музичного образу* – емоціонально-естетичний обрис, слухова диференціація слухового потоку та асоціативно-зорова активність [5, 56].

Зазначимо, що на формальному рівні етапи роботи над музичним диктантом із застосуванням комп'ютерних технологій фактично не відрізняються від традиційних, оскільки відповідають в цілому алгоритму музичного сприйняття, опис якого знайдемо в дослідженнях О. Костюка, Є. Назайкінського, І. Пясковського та ін.

Так, наприклад, друге «програвання» музичного фрагменту відповідає етапу слухового аналізу твору. Тобто, процесу, коли відбувається не тільки розпізнання певного звукового матеріалу, але й подальше його співвіднесення з передуючим та певним чином впорядкованим внутрішнім слуховим досвідом – інтонаційним словником або інтонаційно-естетичним тезаурусом (за Є. Назайкінським). Так, під час другого програвання диктанту студенти визначають риси фактури, уточнюють розмір, основні тривалості, фразовий розподіл, ладове означення початкових та заключних інтонацій мелодії тощо. І тільки після того, як музичний фрагмент лунає втретє, приступають до запису диктанту в чорновому вигляді.

Потім диктант прослуховується в четвертий раз. Хоча мультимедійна програма передбачає, що студент може сам регулювати кількість програвань та їх інтервал, все ж не варто поспішати з цим прослуховуванням. Студент повинен використовувати запаси пам'яті та не розслабляти своєї волі в очікуванні наступних програвань. Знаючи, що їх кількість суворо обмежена, він має усвідомлювати, що на даному етапі роботи йому не вигідно квапитись з новим прослуховуванням диктанту, бо воно може знадобитись пізніше.

Лише впевнившись в тому, що резерви пам'яті та внутрішнього слуху вичерпано, студент знов, у п'ятий раз прослуховує музичний фрагмент, причому намагається зосередити увагу та запам'ятати ті інтонації, в яких

було припущено помилок. В наступному, шостому, програванні студенти уточнюють і доводять до рельєфної чіткості все, що ще залишалось незрозумілим, відмічають штрихи й відтінки, вибудовують фрази лігами, доводять запис до охайного вигляду, прагнучи на цей раз надати диктанту цілком завершений вигляд.

Після цього проводиться контрольне прослуховування диктанту. Студенти звіряють вже закінчений запис і вносять необхідні зміни, далі настає етап синтезу – останнє прослуховування.

Викладений вище процес запису диктанту окреслює, по суті, три стадії: від загального враження, коли музичний образ «схоплено» в найбільш узагальнених рисах – до аналізу-деталізації та повторної об'єктивації – виникнення сукупного звукового образу, але вже чітко усвідомленого, що активує різні види пам'яті: слухово-образну, рухово-моторну, емоційну, конструктивно-логічну та зорову. З метою тренування музичної пам'яті студентам корисно проспівати диктант відразу після його запису або після інших традиційних видів роботи (варто запропонувати виконати напам'ять диктант на фортепіано; така навичка має стати звичною для виконавця та майбутнього педагога). Означену форму перевірки засвоєння матеріалу та розвитку пам'яті можна також застосувати і на наступному занятті.

Повертаючись до наріжної теми поданого дослідження, сфокусуємо увагу на кількох моментах, що, на нашу думку, розкривають переваги застосування музично-комп'ютерних технологій в процесі роботи над музичним диктантом на заняттях сольфеджіо у ВНЗ.

В першу чергу, відзначимо практичний зиск використання мультимедійної програми (електронної збірки диктантів). Адже запропонований вище метод роботи дає можливість диференційованого запису різних музичних зразків одночасно декількома студентами, в залежності від рівня їх музично-теоретичної підготовки, відтак – створює підґрунтя до фактично індивідуального підходу в умовах групових занять. До того ж, застосування комп'ютерної програми сприяє частковому вирішенню

проблеми технічного оснащення навчального процесу, оскільки дозволяє проводити заняття з сольфеджіо в приміщеннях, де відсутнє фортепіано.

Використання інформаційних технологій під час написання диктанту потребує від викладача та студента засвоєння нової методики роботи, співзвучної вимогам сьогодення. Крім того, застосування електронної збірки диктантів дає можливість засвоювати значно більший обсяг музичної інформації за короткий час, суттєво підвищуючи тим самим інтерес до навчання.

Втім, найбільшій значущості залучення музично-комп'ютерних технологій до занять з дисципліни «Сольфеджіо» набуває для самостійної роботи студента вдома, а також сприяє найкращій підготовці студентів-заочників завдяки функції самоперевірки, що передбачена комп'ютерною програмою. Окрім того, що кожен з музичних фрагментів може бути прослуханий за бажанням студента довільну кількість разів, на будь-якому етапі роботи над диктантом можна переглянути правильну відповідь (окремий сегмент мелодії або музичний фрагмент в цілому). З цієї ж причини означений метод робить більш ефективними практичні заняття. Він набуває неоціненного значення під час виконання контрольних робіт і проведення вступних письмових іспитів, сприяючи дотриманню умов прозорості. Знову ж таки, під час самостійної роботи з комп'ютерною програмою студент не потребує музичного інструменту. Це дозволяє працювати над музичним диктантом в будь-який час, що сприяє підвищенню продуктивності самостійних занять в процесі розвитку музичного слуху.

Висновки. Окреслюючи значення музичного диктанту як провідної форми роботи на заняттях з дисципліни сольфеджіо у ВНЗ в цілому, варто згадати, що поступово, складені з кращих зразків, диктанти становлять все більш вагому частину «слухового багажу» студента, збагачуючи його пам'ять яскравими та цінними музичними прикладами, встановлюючи в його внутрішніх уявленнях зв'язки між різними стилями та історичними епохами, відтак, розширюючи музичний світогляд майбутнього музиканта-

професіонала. Тому основою для диктантів мають стати кращі сторінки української, російської та зарубіжної музичної класики, популярної музики, дитячих та шкільних пісень.

Особливе ж місце в роботі над музичним диктантом повинна посідати *народна пісня*. Розвиток музичного слуху на інтонаційному тлі української музики сприятиме професійному розвиткові студентів, зростанню їх національної свідомості, розвиватиме естетичний смак, музичну пам'ять, ерудицію, виховуватиме любов та інтерес до української культури.

В перспективі роботи з електронною збіркою музичних диктантів, що увібрала в себе найяскравіші зразки української музики, на заняттях сольфеджіо студенти зможуть оволодіти такими освітніми та професійними компетенціями, як здатність записати по слуху мелодію в будь-якому стилі та тональності, відтворити по пам'яті певні засоби музичної виразності. В свою чергу, це сприятиме формуванню навички осмисленого виконання вправ різного спрямування (інтонаційних, ритмічних, тощо) в будь-якій тональності та підбирання акомпанементу до заданої мелодії на фортепіано з використанням особливостей різних видів гармонії та фактури.

Нарешті, це дозволить студентам в майбутньому самостійно оцінити художню значимість окремих творів та засобів виразності в них, що стане підґрунтям для формування ерудованості в питаннях музичних стилів й жанрів та специфіки музичної мови. Здатність до набуття знань у галузі мистецтва та вміння творчо застосовувати їх у процесі вивчення циклу музично-теоретичних дисциплін сприятиме виробленню у студентів творчих орієнтирів щодо майбутньої музично-виховної діяльності. Отже, завдяки окресленим в поданій статті можливостям та перевагам інформаційних технологій електронну збірку диктантів як форму та метод роботи можна назвати свого роду новою віхою в процесі викладання дисципліни сольфеджіо у мистецьких вищих навчальних закладах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Алиев Ю. Б. Настольная книга школьного учителя-музыканта / Ю. Б. Алиев.- М. : ВЛАДОС, 2002. – 236 с.
2. Арановский М. Музыка и мышление / М. Арановский // Музыка как форма интеллектуальной деятельности : сб. статей / [ред.-сост. М. Арановский]. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – С. 10–43.
3. Блюм Д. Роль диктанта в развитии профессионального музыкального слуха / Д. Блюм // Воспитание музыкального слуха : сб. статей. – М., 1977. – С. 86 – 117.
4. Бочкарев Л. Психология музыкальной деятельности / Л. Бочкарев. – М. : Классика XXI, 2008. – 352 с.
5. Виноградов Г.С. Гармония и сольфеджио / Г.С. Виноградов. – К. : Музична Україна, 2006. – 298 с.
6. Горбунова И.А. Феномен музыкально-компьютерных технологий как новая образовательная творческая среда / И. А. Горбунова // Известия РГПУ им. А.И. Герцена, 2004. – №9. – С. 4 –67.
7. Зільберман Ю. А. Методи активізації уроку та самостійних занять з сольфеджіо за допомогою технічних засобів навчання / Ю. А. Зільберман // Методика викладання музично-теоретичних і музично-історичних предметів. – К.: Музична Україна, 1983. – 95 с.
8. Костюк А. Г. О теории музыкального восприятия / А. Г. Костюк // Музыкальное восприятие как предмет комплексного исследования. – К. : Музична Україна, 1986. – С. 10–16.
9. Назайкинский Е. О психологии музыкального восприятия / Е. Назайкинский. – М. : Музыка, 1972. – 383 с.
10. Олексюк О. М. Музична педагогіка / О. М. Олексюк – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 347 с.